

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

ŠKOLNÍ ROK 2017/2018

ÚVOD

Nárůst rizikového chování včetně zneužívání návykových látek se týká i populace mládeže a dětí školního věku. Děti, které navštěvují ZŠ, patří k nejohroženější skupině.

Je tedy důležité zahájit primární prevenci právě v době základní školní docházky a poskytnout žákům potřebné informace formou, která je přiměřená jejich věku.

Z tohoto důvodu i naše škola připravuje a realizuje komplexní program primární prevence rizikového chování včetně primární prevence užívání návykových látek, do kterého je zahrnuto co nejvíce spolupracujících subjektů.

Minimální preventivní program vychází z Metodického pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže č. j. 20 006/2007-51.

Jde o komplexní systémový prvek v realizaci preventivních aktivit, program je nejméně jednou ročně vyhodnocován, sleduje se účinnost, průběh, měří se efektivita jednotlivých aktivit.

Charakteristika regionu a školy

Karviná, ve které se nachází naše škola, je statutární město v Moravskoslezském kraji, na území historického Těšínského Slezska, 18 km východně od Ostravy na řece Olši. Žije zde cca 55 tisíc obyvatel s významnou slovenskou a polskou menšinou.

Škola stojí v klidné části města v dostatečné vzdálenosti od frekventovaných komunikací. Jedná se o úplnou ZŠ, jejímž zřizovatelem je město Karviná. Školu navštěvují žáci, kteří jsou z městského sídliště a rodinné zástavby, včetně dojíždějících dětí z ostatních městských částí. Ve třídách jsou integrováni žáci s poruchami chování, učení, tělesně postižení, sluchově postižení, žáci jiných národností a národnostních menšin a děti z Dětského domova Srdce. Pracujeme podle vytvořeného ŠVP „Každý touží být úspěšný“.

Ve škole existují prostory, ve kterých je možné předpokládat výskyt rizikového chování u žáků, zvláště pak v prostoru suterénu u šaten, na toaletách a vně v areálu školy.

Mapování situace z hlediska rizikového chování

Na naší škole se objevil v minulých letech na základě výsledků monitorování malý počet závažnějších případů rizikového chování dětí.

Jednalo se především o vztahové problémy mezi dětmi, prokázaná šikana v 9. ročníku, jeden pokus šikany v počátečním stadiu v 6. ročníku, drobné krádeže, lži, podvody s přepisováním známek, drobné projevy agresivity. Ojedinele záškoláctví.

Hodně dětí se vyjadřuje vulgárně v komunikaci mezi sebou, objevuje se občasné ničení školního majetku. Toto rizikové chování bylo řešeno v rámci školy, třídními učiteli, výchovnou poradkyní, školním metodikem prevence a rodiči žáků.

Mimo prostory školy se žáci dopouštějí menších krádeží v obchodech, vulgarismů vůči starším občanům, občas i kouření, požití alkoholu a vandalismu. Žáci, dle podaných informací, tráví hodně

volného času před obrazovkou počítače hraním her a chatováním. Krádeže a vandalismus byly řešeny policií ČR a ostatní rizikové chování rodiči.

Třídní učitelé provedli dotazníková šetření na výskyt rizikového chování, zejména na šikanu a agresivitu a zneužívání návykových látek, s akcentem na kouření. Viz závěrečná zpráva školního metodika za školní rok 2015/2016.

Úroveň rizikového chování žáků na škole je zjišťován průběžně, prací třídních učitelů na třídnických hodinách a učitelů ve vyučování jednotlivých předmětů. Žáci připomínají různé oblasti své činnosti na Žákovské radě Dětského parlamentu. Na zjišťování rizikového chování žáků se velkou měrou podílí i paní vychovatelky ze školní družiny.

Žáci 1. a 2. stupně a žáci se speciálními vzdělávacími potřebami využívají relaxační místnost, keramickou dílnu, tělocvičny, počítačové učebny, školní klub, společenskou místnost.

Škola je vybavena kvalitní audiovizuální a výpočetní technikou (interaktivní tabule, televize, DVD přehrávače, počítače, dataprojektory ...)

Škola se zaměřuje na rozvoj environmentální výchovy a informačních technologií.

Žáci jsou vedeni k podpoře zdravého životního stylu. Ve třídách se vzdělávají běžní žáci spolu se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Mezi rizikové prostory školy patří především toalety a šatny. V těchto prostorách je zajišťován v době výuky dozor z řad pedagogů.

Problematiku rizikového chování zařazujeme pravidelně do výuky, dále i do školních a mimoškolních aktivit organizovaných školou. (projekty, besedy, přednášky, škola v přírodě, výlety, kroužky,...).

Silné stránky

- široké zapojení žáků do mimoškolních aktivit, kroužky
- zlepšování spolupráce s rodiči
- dobrá spolupráce s některými organizacemi a úřady

Slabé stránky

- lepší zviditelnění aktivit ve škole a následných úspěchů v této oblasti
- rozvíjení dalších možností spolupráce s dalšími organizacemi v této oblasti

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

ŠVP „Všichni toužíme být úspěšní“

- A Ve vzdělávání a ve výchově klademe důraz na svobodu, odpovědnost a zachování pravidel, spravedlnost, spoluúčast a spolupráci.
- B Vzájemně respektujeme potřeby jednotlivce (žáka stejně jako učitele), rozvíjíme komunikaci a vzájemně spolupracujeme uvnitř školy (učitelé, žáci, rodiče) i vně školy (školy s obcí a dalšími partnery).
- C Účinnost preventivního programu je zajištěna zapojením všech aktérů do života školy – žáků, rodičů, učitelů i ostatních zaměstnanců školy. Škola musí být chápána jako jeden ucelený organismus, ve kterém vše funguje na základě vzájemné spolupráce a porozumění. Jedině v prostředí, které bude respektovat jedinečnost a neopakovatelnost jednotlivce a zároveň bude kladen důraz na týmovou práci a součinnost, je zaručena úspěšnost prevence.
- D Žákům musí být poskytnuty nejen konkrétními informacemi o jednotlivých společensky nežádoucích jevech, informace nejen o zdraví a zdravém životním stylu, ale i osobnostním a sociálním rozvoji a osvojení si sociálně komunikativních dovedností.
- E Preventivní působení má výchovně vzdělávací charakter.

Preventivní program je realizován na několika úrovních:

- je součástí výukových předmětů jednotlivých ročníků na 1. a 2. stupni
- prostřednictvím jednorázových i pravidelně se opakujících akcí, besed, přednášek, seminářů atp.
- realizací mimoškolních aktivit
- nabídkou zájmových útvarů

Cílové skupiny

- a) Hlavní cílovou skupinu tvoří žáci 1. - 9. ročníku základní školy, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem jiných národností, dětem s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.
- b) Pedagogové jako jeden tým
- c) Rodiče dětí navštěvujících naši školu. Zvláštní pozornost je věnována skupinám rodičů tříd, kde se vyskytly negativní jevy jako šikana, nebo výskyt vandalismu, krádeží. Individuální pozornost je pak věnována rodičům žáků, u kterých byl zjištěn výskyt konzumace alkoholu a kouření, rodičům žáků – agresorů v případech šikany.

Cíle prevence na škole

Dlouhodobým cílem prevence na škole je ve spolupráci s rodiči a ostatními institucemi podílet se na formování osobnosti žáka takovým způsobem, aby byl/a schopen, s ohledem na svůj věk, orientovat se orientovat se ve světě i v lidské společnosti, zkoumat ji, ptát se a činit správná rozhodnutí.

Osobnost, která si bude vážit zdraví, bude umět nakládat se svým volným časem a zvládne sociální dovednosti.

Budeme posilovat a prohlubovat komunikační dovednosti mezi učiteli, rodiči a žáky, posilovat sebevědomí, sebeúctu a vzájemnou úctu, budeme se učit řešení konfliktů a překonávání překážek.

Naším cílem je také vytvářet podmínky pro kladné postoje pedagogů a ostatních zaměstnanců školy k problematice prevence rizikového chování.

Střednědobé cíle:

- 1) zajistit pravidelnou práci s třídním kolektivem (třídní učitel, ŠMP, VP)
- 2) podporovat vzájemnou činnost žáků (Dětský parlament)
- 3) pravidelné neformální setkávání pedagogů
- 4) podporovat zájem rodičů o dění ve škole
- 5) prohlubovat další vzdělávání pedagogických pracovníků
- 6) zavést pravidelné a efektivní třídnické hodiny za účelem stálého a včasného monitorování klimatu ve třídách, zjišťování problémů k řešení

Krátkodobé cíle:

- 1) rozpracovat problematiku primární prevence rizikového chování do jednotlivých předmětů v rámci ŠVP
- 2) zajistit besedy, nebo jiné aktivity s OSPOD (kurátorem pro mládež), Policií ČR, PPP s tématy prevence rizikového chování
- 3) zapojovat děti do aktivit školy
- 4) podporovat aktivity zaměřeny na vhodné využití volného času dětí v aktivitách školy a dalších zařízení
- 5) řešit aktuální problémové situace v oblasti rizikového chování
- 6) zajistit proškolení učitelů v oblasti prevence rizikového chování, vedení třídnických hodin
- 7) nabídnout besedy s odborníky v oblasti PP rodičům našich žáků, zajistit pro rodiče informační materiály k problematice rizikového chování
- 8) umístit prevenci na webové stránky školy a zajistit prezentaci MPP

HLAVNÍ ÚKOLY ŠKOLNÍHO PREVENTIVNÍHO PROGRAMU PRO ŠKOLNÍ ROK 2016/2017:

Stanovené úkoly vycházejí z potřeb naší školy.

Pokračujeme ve všech pozitivních preventivních aktivitách a činnostech školy realizovaných v minulých letech, které se staly běžnou součástí života školy a které jsou kladně vnímány ze strany učitelů, žáků, jejich rodičů i ostatní veřejnosti.

Žákům poskytujeme:

1. Realizaci preventivní strategie v jednotlivých ročnících a předmětech, do kterých začleňujeme preventivní témata (viz. Průřezová témata ŠVP)
2. Pravidelné třídnické hodiny: zaměřujeme se na zvyšování sociálních kompetencí žáků, posilování pozitivních vztahů v kolektivu a posilování důvěry k třídnímu učiteli, vytváření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
3. Prevenci patologických jevů spojených s využíváním internetu a mobilních telefonů (kyberšikana)
4. Podporu pro tvorbu a následné dodržování pravidel vzájemného soužití třídy
5. Pravidla soužití, které si každá třída vytvoří individuálně a jejich plnění bude vyhodnocovat během roku při třídnických hodinách
6. Podporu mimoškolní akce se třídou (výlety, návštěvy kulturní akcí, ozdravné a sportovní pobyty, poznávací zájezdy...)
7. Dle možností zajišťovat celou řadu besed, preventivních programů, exkurzí
8. Podporu různých celoškolních soutěží – výtvarné, sportovní, vědomostní,...
9. Prohloubení a častější spolupráci mezi mladšími a staršími žáky, společné setkávání v zájmových útvarech a při společných celoškolních aktivitách (školní projekty, školní sportovní dny, recitační soutěže, činnost Dětského parlamentu)

Rodičům nabízíme:

1. Informace prostřednictvím třídních učitelů na třídních schůzkách, konzultacích, webových stránkách školy
2. Sekci na webu školy, ve které rodiče najdou adresář poskytovatelů služeb s ohledem na problematiku zvládnutí rizikového chování dětí
3. Zajímavé přednášky, diskusní kluby, odborné semináře

Pedagogům zajistíme:

1. Stálou informovanost
2. Podporu a prohlubování vzdělávání pedagogů, programy, školení
3. Podporu všech mimoškolních akcí se třídou (výlety, kulturních akce, sociální výcviky, ozdravné a sportovní pobyty, poznávací zájezdy...)
4. Veškeré informace i důležité dokumenty, materiály, které najdou učitelé na interním disku ve složce PREVENCE, MPP je dostupný na webových stránkách školy

Principy preventivního programu

Rozvoj klíčových kompetencí žáků

Rozvoj sociální kompetence

Rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání

Posilování komunikačních dovedností

Zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku

Demokratické řízení

Efektivní pravidla vzájemného soužití

Vytváření pozitivního sociálního klimatu

Pocit důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu bez strachu a nejistoty

Formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám

Pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Znalosti, dovednosti a postoje, které si žáci osvojí, mají korespondovat s věkem a navazovat na předchozí zkušenosti. Formy vzdělávání a výchovy zohledňují životní styl rodiny a působení vrstevníků.

Školní metodik prevence

Metodické a koordinační činnosti

- Koordinace tvorby a kontrola realizace preventivního programu školy.
- Koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších sociálně patologických jevů.
- Metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování (vyhledávání problémových projevů chování, preventivní práce s třídními kolektivy apod.), účast na pravidelných setkáváních ŠPP (vždy první čtvrtek v měsíci).
- Koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování.
- Koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců; prioritou v rámci tohoto procesu je prevence rasismu, xenofobie a dalších jevů, které souvisí s otázkou přijímání kulturní a etnické odlišnosti.
- Koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence rizikového chování, s metodikem preventivních aktivit v poradně a s odbornými pracovišti (poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými, a dalšími zařízeními a institucemi), které působí v oblasti

prevence rizikového chování.

- Kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participace na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu rizikového chování.
- Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence rizikového chování v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů.
- Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření

Informační činnosti

- Zajišťování a předávání odborných informací o problematice rizikového chování, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy.
- Prezentace výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností.
- Vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence rizikového chování (orgány státní správy a samosprávy, střediska výchovné péče, poradny, zdravotnická zařízení, Policie ČR, orgány sociální péče, nestátní organizace působící v oblasti prevence, centra krizové intervence a další zařízení, instituce i jednotliví odborníci).

Poradenské činnosti

- Vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy rizikového chování; poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště (ve spolupráci s třídními učiteli).
- Spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje rizikového chování u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj rizikového chování ve škole.
- Příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.

Konzultační hodiny metodika prevence pro žáky i rodiče

Pedagogická diagnostika

Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy. Pokud je třeba, spolupracuje s rodiči a poradenskými pracovníky školy. Úzce spolupracujeme s dalšími odborných institucí (PPP, SPC).

I. stupeň

Po pěti letech mají děti umět:

- definovat rodinu jako zázemí a útočiště
- zvládat rozdíly v komunikaci s dětmi a dospělými
- mít základní sociální dovednosti
- umět se chránit před cizími lidmi
- mít základní zdravotní návyky
- umět si správně zorganizovat svůj volný čas
- umět rozlišit léky a návykové látky
- znát přesné informace o alkoholu, tabáku a dalších návykových látkách
- znát následky užívání návykových látek
- umět odmítat

II. stupeň

Práce na druhém stupni je velmi náročná na koordinaci tak, aby byla probrána všechna témata, ale nedocházelo k jejich překrývání a přesycení žáků informacemi.

S tématy z oblasti prevence se pracuje v předmětech občanská a rodinná výchova, přírodopis, chemie, dějepis, český jazyk a literatura. K práci s tématy lze využít metod výkladu, samostatné práce, práce s médii, projektové vyučování, skupinové práce, besed, přednášek.

Žáci před opuštěním ZŠ mají znát a umět:

- pojmenovat základní návykové látky,
- znát jejich účinky na lidský organismus,
- orientovat se v problematice závislosti,
- znát základní právní normy,
- vědět, kde jsou kontaktní místa pro danou problematiku,
- posilovat své sebevědomí,
- správně se rozhodovat, odmítat,
- zaujímat zdravé životní postoje,
- orientovat se v problematice sexuální výchovy,
- bránit se různým formám násilí, vědět, kde hledat pomoc,
- zvládat základní sociální dovednosti.

Strategie a metody

Vztah učitel – žák

Budujeme vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem. Žák ví, že se může na učitele obrátit a bude respektován jeho názor, jeho potřeby. Učitel se zajímá o žáka, podněcuje diskusi. Učitel získává důvěru žáka i prostřednictvím budování vztahu s rodinou, sociálním prostředím žáka. Při řešení problémů je učitel otevřen komunikaci s žákem, s rodiči, širší rodinou, ostatními pedagogy, výchovným poradcem atd. Na základě dosažení dohody o společných cílech a postupech dochází k celkové a jednotné podpoře žáka.

Skupinová práce

Žáci velkou část vyučování spolupracují - ve dvojicích, ve skupinách, ve skupinách napříč třídami. Učitel věnuje pozornost spolupráci ve skupinách, podporuje naslouchání, zapojení všech členů skupiny, reflektuje s žáky skupinovou práci a podporuje tak rozvoj kompetencí týmové práce, řešení konfliktu (učitel podporuje odpovědnost žáka za řešení konfliktu).

Žáci se učí vést diskusi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodným způsobem reagovat na kritiku.

Jednou z možností je například vedení komunitního kruhu, ve kterém má každý právo diskutovat na základě pravidel, sdílet své pocity, obavy, radosti, zážitky, podněty k životu třídy, klást otázky.

Projektové vyučování a celoškolní projekty

V rámci projektů se žáci mohou blíže seznámit s děním kolem sebe a aktuálními tématy. Umožňuje intenzivní spolupráci tříd v rámci ročníku. Celoškolní projekt navíc podporuje spolupráci žáků napříč třídami a ročníky. Žáci se navzájem poznávají a dokážou spolupracovat starší s mladšími. Je to podstatný podíl v prevenci šikany starších žáků proti mladším.

Individualizované hodnocení, slovní hodnocení, sebehodnocení, zpětná vazba skupiny

Žáci dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele. Jsou informováni o svém pokroku i nedostacích. Je oceňováno úsilí žáka a míra jeho pokroku, vyvarujeme se srovnávání s výkonem ostatních. Je podporován jeho individuální talent a zájem. Diferenciace výuky může probíhat prostřednictvím práce ve skupinách podle zaměření žáka. Pomáháme žákovi vybudovat si důvěru v sebe, ve vlastní síly, pozitivní vztah k okolnímu světu. Nabízíme doučování, kroužky pro děti s SPU, i kroužky pro žáky mimořádně nadané.

Komunikace s rodiči, zákonnými zástupci

Učitelé nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace a doporučují rodičům, aby tuto možnost využívali. Rodiče mají možnost navštívit i výuku, zejména na 1. stupni, zapojit se do výuky v rámci svých možností. Díky tomu poznávají prostředí školy a lépe chápou potřeby svých dětí ve škole. Rodiče jsou o dění ve škole informováni prostřednictvím žákovské knížky, ve které najdou vše podstatné. Mohou ji využívat k rychlé komunikaci s třídním učitelem i ostatními vyučujícími. Na webových stránkách v sekci výuka na webu vytváříme úložiště zajímavých odkazů.

Financování prevence

K plnění cílů preventivního programu je zapotřebí zajistit potřebné finanční prostředky.

Zdroje financování:

1. Z grantů vyhlašovaných MŠMT, krajským úřadem, městským úřadem
2. Prostředky školy
3. o.p.s. Dobrodiní
4. Příspěvky rodičů na jednotlivé akce

ZPŮSOB MĚŘENÍ EFEKTIVITY PROGRAMU, EVALUACE

Preventivní aktivity se evidují v plánu akcí, třídní učitelé je zapisují do TK

Školní metodik prevence průběžně sleduje plnění jednotlivých cílů programu

Na konci školního roku dojde k celkovému vyhodnocení preventivního programu, který bude součástí výroční zprávy školy

DOKUMENTACE

Shromažďujeme veškeré informace a zpětné vazby v průběhu roku (tř. učitelé, vých. poradce, metodik)

Budeme evidovat výskyt rizikových forem chování u jednotlivých žáků tříd (tř. učitelé, výchovný poradce, šk. metodik)

Veškeré informace zaznamenáváme, včetně záznamů o pohovorech se žáky, s rodiči

(zajistí tř. učitel, výchovný poradce, metodik prevence)

PROPAGACE PROGRAMU

Prostřednictvím webových stránek školy, v městských i regionálních novinách

Aktuální legislativa

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/pravnipredpisy-1>

V Karviné 19. září 2017

Vypracovala Mgr. Václava Wojewodová

Školní metodik prevence

Dne: 1.9.2015

Vypracoval : Mgr. Andrea Špačková

Dne : 30.9.2015

Schválil : Mgr. Michal Komprs

ŠMP

ředitel školy